

ประวัติการสูญเสียดินแดนในแก้อังกฤษ

เนื่องมาแต่พระยาไทรบุรี (อับดุลละโมกุมร่าชะห์) ได้ทำสัญญาตกลงให้กับพัน
 ฟรานซิสไลท์ (Captain Francis Light) ขนชาติอังกฤษเช่าเกาะหมาก (เกาะ
 ปีนัง) เพื่อเป็นท่าเรือค้าขายของบริษัทอีสอินเดีย จึงเป็นโอกาสให้อิทธิพลของอังกฤษเริ่ม
 และแผ่เข้าสู่บริเวณดินแดนแหลมมลายู แต่เดิมมาสัญญาเช่าเกาะหมากกระทำ เมื่อวันที่ 23
 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2328 (ค.ศ. 1785) ภายหลังที่ได้ตกลงและทำสัญญาเช่าเสร็จเรียบร้อยแล้ว
 อังกฤษก็เข้าดำเนินการจัดการปกครองทันที และได้ประกอบพิธีชักธงชาติอังกฤษประกาศตั้ง
 เป็นรัฐนิคมของอังกฤษในวันที่ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2329 (ค.ศ. 1786) ซึ่งตรงกับวันประสูติ
 ของปรีนส์ออฟเวลส์ (Prince of Wales)

ครั้นต่อมาในปี พ.ศ. 2344 (ค.ศ. 1801) อังกฤษได้ข่มขู่เขาคินแดนสะบา
 รังไปร บริเวณท่าเรือฝั่งตรงข้ามเกาะหมากอันเป็นเขตของเมืองไทรบุรี จากพระยาไทร
 บุรี (สุลต่านฮออัลคิน) ซึ่งในครั้งนั้นพระยาไทรบุรีจำใจต้องยินยอม และต่อมาอีก 25 ปี
 ก็ในปี พ.ศ. 2369 (ค.ศ. 1826) อังกฤษได้เข้ามาขอทำสัญญากับไทย ขอให้ไทยรับรอง
 สัญญาที่อังกฤษได้ทำไว้กับพระยาไทรบุรี ซึ่งฝ่ายไทยก็จำต้องยอมสัญญานั้นได้ลงนามกัน ณ
 เมืองกรุงเทพฯ เมื่อวันที่ 20 มิถุนายน พ.ศ. 2369 (ค.ศ. 1826) และได้รับสัตยาบัน
 (Ratify) จากข้าหลวงใหญ่ (Governor General) ที่เมืองอัครประเทศ
 อินเดีย เมื่อวันที่ 17 มกราคม พ.ศ. 2369 (ค.ศ. 1826) ซึ่งมีข้อความสำคัญในสนธิสัญญา
 นั้นกล่าวว่า ".....ไทยยอมให้อังกฤษเช่าเกาะหมากและฝั่งซึ่งอังกฤษได้เปลี่ยนชื่อสะบา
 รังไปร เป็นโปรวินส์เวลเดสส์ ตามสัญญาที่อังกฤษได้ทำไว้กับพระยาไทรบุรี และให้เจ้าพระ
 ยานครท่าหนึ่งสี่สัญญากำหนดเขตแดนข้างทางฝั่งกับเจ้าเมืองเกาะหมากในครั้งนั้น....."(1)

นับเป็นก้าวแรกที่อังกฤษได้เข้ามามีส่วนพัวพันกับดินแดนในแหลมมลายู คือเมือง
 ไทรบุรี ซึ่งเป็นของไทยมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย กรุงศรีอยุธยา กรุงธนบุรี ตลอดจนถึงกรุง
 รัตนโกสินทร์ ทาทีของอังกฤษในสมัยนั้นได้ปรากฏชัดว่าอังกฤษมีนโยบายล่าอาณานิคมและ
 ต้องการดินแดนในแหลมมลายูทั้งหมด

(1) พระบริหารเทพธานี , "พงศาวดารชาติไทย" พระนคร , โรงพิมพ์ ส.ธรรมภักดี
 พ.ศ. 2496 เล่ม 4 หน้า 377

ในสายตาของข้าหลวงอังกฤษ ประจำเสกอร์ทเซทเคิลส์ เมันส์ หลายคน เช่น เซอร์ วิลเลียม เบอว์เวิร์, เซอร์ เฟรคเคอริค เวลค์, เซอร์ ชีชีลด์ สมิท, เซอร์ แฟรงค์ สเวทเทนแฮม ตลอดจนข้าราชการอังกฤษคนอื่น ๆ เห็นว่าไม่ควรที่อังกฤษจะเพิกเฉยต่อกินแดนที่อังกฤษมีประโยชน์อย่างมากมาย และพิจารณาว่าเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องรีบรวบรัดแหลมมลายูทั้งหมดเข้าอยู่ภายใต้อารักขาของตนเสีย แต่อย่างไรก็ดีรัฐบาลอังกฤษที่กรุงลอนดอนยังคงสงวนท่าทีไม่ปฏิบัติกรอย่างหนึ่งอย่างใดอันจะเป็นเครื่องแสดงเจตนาว่ารายออกมาให้เห็นโดยเด่นชัด ขณะเดียวกันนั้นอังกฤษก็เริ่มหันวิตกต่อการขยายอิทธิพลของฝรั่งเศสในภูมิภาคเอเชียอาคเนย์ยิ่งขึ้น เพราะจำนวนคนที่ขอจดทะเบียนอยู่ในบังคับของฝรั่งเศสทวีมากขึ้นอย่างรวดเร็วจนเป็นที่น่าวิตก คือ ".....เพียงระยะเวลา 3 ปี จำนวนคนที่มาจดทะเบียนอยู่ในบังคับของฝรั่งเศสมากขึ้นจาก 200 คน เป็น 3 หมื่นคน....." (2) ซึ่งย่อมจะเป็นผลกระทบกระเทือนต่อการขยายอาณานิคมของอังกฤษในภูมิภาคแหลมมลายู ด้วยเหตุนี้อังกฤษซึ่งไม่ประสงค์ที่จะมีพรมแดนติดต่อกับฝรั่งเศส และในขณะเดียวกันก็ไม่ปรารถนาจะเห็นประเทศไทยต้องตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของฝรั่งเศสด้วย เพราะจะเป็นภัยอย่างแรงต่อความรุ่งเรืองทางด้านการค้าของตน อังกฤษจึงจำต้องยื่นมือเข้าเกี่ยวข้องกับสถานภาพของประเทศไทย ในที่สุดเมื่อ 15 มกราคม พ.ศ. 2439 (ค.ศ. 1896) อังกฤษและฝรั่งเศสจึงได้ลงนามในปฏิญญาเพื่อประกันความเป็นกลางของประเทศไทย ระหว่างลอร์ด ซอลลเบอรี (Lord Salisbury) ผู้แทนอังกฤษฝ่ายหนึ่งกับนายเคอร์คูร์แซด (Mr. de Courcel) ผู้แทนฝรั่งเศสอีกฝ่ายหนึ่ง โดยถือเอาประเทศไทยเป็น "ดินแดนกับกระหนบ" ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับประเทศไทย ดังนี้

".....1. ทั้งสองประเทศให้สัญญาต่อกันว่า จะไม่ส่งกองทหารเข้ามาในบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาไม่ว่ากรณีใด ๆ รวมทั้งการส่งทหารเข้าไปภายในเขต 25 ก.ม. ของกินแดนดังกล่าว ตลอดจนการส่งเรือรบเข้าไปในแม่น้ำโขง และจะไม่ขอกำลังทหารจากไทยเป็นพิเศษมากไปกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง

2. ทั้งสองชาติจะชว้างไว้ซึ่งเอกราชของชาติไทย และจะไม่ทำความตกลงอย่างหนึ่งอย่างใดกับมหาอำนาจชาติที่ 3 เพื่อฉวยผลประโยชน์ซึ่งกันถูกจำกัดลงโดยความตกลงนี้

(2) K.M. Panikkar, Asia and Western Domipance (London : George Allen/ Unwin Ltd., 1953) p. 226

3. อังกฤษและฝรั่งเศสยอมรับว่าแม่น้ำโขงเป็นขอบเขตแห่งอิทธิพลระหว่างประเทศทั้งสอง"(3)

สรุปใจความสำคัญของข้อตกลงนี้ ก็อังกฤษและฝรั่งเศสจะไม่ละเมิดอธิปไตยของไทย เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบของอีกฝ่ายหนึ่ง มองโดยผิวเผินแล้วจะเห็นว่าทั้งอังกฤษและฝรั่งเศสมีความปรารถนาดีต่อไทย และประเทศไทยเป็นผู้ได้รับประโยชน์อย่างยิ่งจากปฏิญญานั้น แต่หากจะใคร่พิจารณาให้ลึกซึ้งลงไป จะเห็นได้ว่าปฏิญญาดังนั้นหาได้เป็นหลักประกันเอกราชของไทยไม่ เพราะปรากฏนัยว่า หากสองมหาอำนาจตกลงกันได้แล้ว จะละเมิดอธิปไตยของไทยเสียเมื่อไรก็ได้ และต่อมาอังกฤษกับฝรั่งเศสได้มีข้อตกลงกันอีก เมื่อวันที่ 8 เมษายน พ.ศ. 2447 (ค.ศ. 1904) อันเป็นข้อความซึ่งทั้งสองฝ่ายตกลงเพิ่มเติมจากข้อตกลง วันที่ 15 มกราคม พ.ศ. 2439 (ค.ศ. 1896) ซึ่งมีข้อความกล่าวไว้ว่า กรุงฝรั่งเศสกับอังกฤษได้ตกลงทำสัญญากันยกที่แผ่นดินกลางกรุงสยามขึ้นเป็นความพิเศษตัวเองว่า ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะไม่หาผลประโยชน์โดยเฉพาะตัวให้ติดกันไป และได้สัญญาที่จะไม่ตกลงจัดการกับเมืองที่ 3 เมืองหนึ่งเมืองใด ซึ่งเป็นชนิดที่จะยอมให้เมืองที่ 3 ทำการใดที่หนังสือสัญญาเทกคลาเรชัน นั้นได้ห้ามไว้ มองซิเออร์เคลคาเซ ชี้แจงว่า หนังสือเทกคลาเรชัน ใหม่นี้กล่าวข้อความตามสัญญาเดิมที่เกี่ยวกับลุ่มน้ำเจ้าพระยาให้มั่นคงขึ้นอีก แล้วได้กำหนดลงไปว่าที่ดินแดนของกรุงสยามซึ่งอยู่ข้างทิศตะวันออก และข้างทิศตะวันออกเฉียงใต้ ของลุ่มน้ำเจ้าพระยา รวมทั้งเกาะที่ใกล้เคียงอยู่ด้วย ทั้งแดนต่อไปจะติดกันว่าตกเข้าอยู่ในอิทธิพลของฝรั่งเศส และข้างฝ่ายทิศตะวันตกของลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยานั้นจะเข้าอยู่ในอิทธิพลของอังกฤษ ข้อตกลงนี้ช่วยให้อังกฤษดำเนินการต่าง ๆ ได้อย่างอิสระในแหลมมลายู โดยไม่ต้องคอยกังวลต่อการแทรกแซงของฝรั่งเศสอีกต่อไป รัฐบาลไทยได้เริ่มสงสัยในพฤติการณ์อันส่อให้เห็นความไม่สุจริตใจของอังกฤษมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องตกลงกับอังกฤษ เกี่ยวกับดินแดนในมลายู กว้างเห็นประจักษ์ชัดแจ้งว่า ถึงอย่างไรอังกฤษคงไม่หยุดยั้งขอเรียกร้องความความต้องการของตนจนกว่าจะได้ดินแดนในแหลมมลายูทั้งหมด และประเทศไทยควรดำเนินการอย่างหนึ่งอย่างใดก่อนที่จะสายเกินกาล ดังนั้นประเทศไทยจึงเริ่มเจรจาทำความตกลงกับอังกฤษ ซึ่งในปี

(3) เอกสารรัชกาลที่ 5 ฝ.19/10 เรื่องฝรั่งเศสกับอังกฤษทำสัญญาเรื่องเมืองไทย
แผนกเอกสารสำคัญ กองจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมศิลปากร

พ.ศ. 2452 (ค.ศ. 1909) ไทยได้ตกลงแลกเปลี่ยนอำนาจการปกครองเมืองฉันทัน ตรัง กานู ไทรบุรี และปูลิส กับอำนาจศาลกงสุลต่างประเทศของอังกฤษ นอกจากนั้นอังกฤษยังตกลงยินยอมให้ไทยกู้เงินสร้างทางรถไฟสายใต้ติดต่อกับมลายูอีกจำนวนหนึ่งต่างหากด้วย

จากการพิจารณาถึงความจำเป็นของประเทศไทยที่จำต้องทำสนธิสัญญามอบโอนดินแดนทั้ง 4 เมือง ดังกล่าวให้แก่อังกฤษนั้น พอจะสรุปได้ว่ามีปัญหาจากเหตุต่าง ๆ - หลายประการ คือ

1. ความปรารถนาของรัฐบาลไทยที่จะขจัดอำนาจศาลกงสุล ซึ่งไทยต้องจำยอมตลอดมาตามสนธิสัญญาที่ทำไว้กับเบาริง (Bowring) เมื่อวันที่ 18 เมษายน พ.ศ. 2398 (ค.ศ. 1855) ซึ่งความในข้อ 2 ของสนธิสัญญาได้กล่าวถึงอำนาจศาลกงสุลไว้ว่า ".....ว่าแค่บรรดาการงานของคนที่อยู่ในบังคับอังกฤษ ซึ่งเข้ามาอยู่ในกรุงเทพฯ มหานคร ก็ต้องฟังบังคับบัญชาของกงสุล ที่เข้ามาตั้งอยู่ใน กรุงเทพฯ มหานคร กงสุลจะไต่ถามหนังสือสัญญา และข้อหนังสือสัญญา เก่าที่มีโดยเกลี้ย จงทุกประการแล้วจะได้บังคับบัญชาคนในบังคับอังกฤษให้ทำด้วย แล้วกงสุลจะรักษากฎหมายการค้า และกฎหมายที่จะห้ามปรามมิให้คนที่อยู่ในบังคับอังกฤษทำผิดล่วงเกินกฎหมายของอังกฤษกับไทยที่มีอยู่แล้ว และจะมีต่อไปข้างหน้า ถ้าคนอยู่ในบังคับอังกฤษจะเกิดวิวาทกันขึ้นกับคนอยู่ในบังคับไทย กงสุลกับเจ้าพนักงานฝ่ายไทยจะปรึกษาระตัดสิน คนอยู่ในบังคับอังกฤษทำผิดกงสุลจะทำโทษตามกฎหมายอังกฤษ คนอยู่ในบังคับไทยทำผิดไทยจะทำโทษตามกฎหมายเมืองไทย ถ้าคนอยู่ใต้อังกฤษเป็นความกันเอง กงสุลไม่เอาเป็นธุระและไทยกับอังกฤษยอมกันว่า กงสุลซึ่งจะเข้ามาตั้งอยู่ใน กรุงเทพฯ มหานคร นั้นยังไม่ตั้งก่อนการทำสัตยาบันหนังสือสัญญานี้แล้ว หรือก่อนที่จะมีเรือกำปั่น 10 ลำ ของอังกฤษได้เข้ามายังท่าเรือกรุงเทพฯ เพื่อการค้าภายหลัง ที่ได้ลงนามในสัญญานี้แล้ว....." (4)

(4) จดหมายเหตุรัชกาลที่ 4 จากสมุดคำเลขที่ 84 พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ

2. ความไม่พอใจของรัฐบาลไทยต่อสิทธิที่รัฐบาลอังกฤษ ได้รับภายใต้อนุสัญญาฉบับ ฉบับลงวันที่ 6 เมษายน พ.ศ.2440 (ค.ศ.1897) ในการผูกมัดประเทศไทยความว่า

ข้อ 1 สมเด็จพระเจ้ากรุงสยามทรงรับสัญญาว่าจะไม่ยกสิทธิใด ๆ เนื้อดินแดนหรือเกาะที่อยู่ทางตอนใต้ของเมืองบางตะพาน หรือโอนสิทธิและดินแดนดังกล่าวให้เป็นของต่างประเทศแก่มหาอำนาจหนึ่งมหาอำนาจใด

ข้อ 2 สมเด็จพระนางเจ้าอังกฤษทรงรับสัญญาในส่วนอังกฤษว่าจะอุกหนุนสมเด็จพระเจ้ากรุงสยามในการต่อต้านความพยายามใด ๆ จากมหาอำนาจที่ 3 ซึ่งจะแสวงหาอาณาเขตหรือเข้าไปตั้งอิทธิพลของตนหรือคุ้มครองป้องกันในดินแดนหรือที่เกาะทั้งหลายดังกล่าวแล้ว

ข้อ 3 สมเด็จพระเจ้ากรุงสยามทรงรับสัญญาว่าจะไม่อนุญาตหรือยอมให้สิทธิพิเศษ หรือมีผลประโยชน์อันเป็นการผูกขาดทำค้าขายเกี่ยวในเรื่องที่เกี่ยวกับที่ดิน หรือการค้าขายอย่างใด ๆ ภายในเขตจำกัดดังกล่าวมาแล้วนั้น ไม่ว่ารัฐบาลหรือคนในบังคับ ของมหาอำนาจที่ 3 โดยปราศจากความยินยอมพร้อมใจเป็นลายลักษณ์อักษรของรัฐบาลอังกฤษ

3. สถานการณ์อันไม่น่าพึงใจในเมืองกัณฑ์ ระหว่างรัฐบาลไทยกับบริษัทดัฟ เดเวลอปเมนต์ (Duff Development Co) เพราะบริษัทดัฟได้ทำสัญญาสัมปทานเหมืองแร่และตัดไม้ กับเจ้าเมืองกัณฑ์ เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ.2443 (ค.ศ.1900) โดยไม่ผ่านทางรัฐบาลไทย และมีข้อความหลายประการที่ปฏิเสธอำนาจของไทยเหนือดินแดนนั้น ซึ่งเป็นการผิดธรรมเนียม เพราะดินแดนเหล่านั้นเป็นเมืองขึ้นของไทยและต่อมาภายหลังบริษัทดัฟได้ขอให้รัฐบาลไทยรับรองสัญญาที่ได้ทำกับพระยา กัณฑ์นั้น รัฐบาลไทยได้ปฏิเสธ แต่ในที่สุดก็จำยอมให้ความเห็นชอบและออกอาชญาบัตรตรวจแร่ให้แก่บริษัทดัฟ ทั้งนี้เพื่อป้องกันผลเสีย และเหตุเดือดร้อนที่อาจจะเกิดขึ้น และลูกกลามเป็นเรื่องใหญ่ในภายภาคหน้า

เพราะอย่างไร เสียรัฐบาลอังกฤษก็คงสนับสนุนบริษัทฝัฟ ซึ่งเป็นบริษัทของ
ชาวอังกฤษแน่นอน

4. โครงการสร้างทางรถไฟสายใต้ รัฐบาลไทยมีแผนการณ์ที่จะสร้างทาง
รถไฟเชื่อมกรุงเทพ ฯ กับหัวเมืองต่าง ๆ ทั่วทุกทิศทั้งทางเหนือ ตะวัน
ออกเฉียงเหนือ ตะวันออกและทางสายใต้ด้วย แต่อังกฤษขัดข้องที่ไทย
จะสร้าง เพราะนายช่างใหญ่ของไทยในการก่อสร้างทางนั้น เป็นชาว
เยอรมัน อังกฤษเกรงว่าจะเป็นอันตรายต่อผลประโยชน์ของอังกฤษและ
ประกอบด้วยอังกฤษรับจะให้เงินกู้มาลงทุน ในการสร้างทางรถไฟสายใต้
ด้วยเหตุนี้ไทยจึงตัดปัญหาเสียด้วยการขอกู้เงินจากอังกฤษและให้นายช่าง
ใหญ่ชาวอังกฤษเป็นผู้เข้าควบคุมดำเนินงานเสียเอง เพื่อตัดปัญหาการ
ขัดแย้ง

นอกจากนี้ยังมีเหตุอื่น ๆ กวนใจรัฐบาลไทยอยู่เรื่อยมา ดังจะเห็นได้จาก
เรื่องที่พระยามหาอำมาตยาธิบดี ผู้แทนกระทรวงมหาดไทย ในการเจรจาทะทำสัญญา
ต่างประเทศในสมัยกรมพระยาคำรงราชานุภาพกล่าวไว้ว่า ".....ก็เมืองชายแดนไม่ตก
ลงกันได้ เราจะจัดทำอะไรก็ไม่ไถ่ถนุ ทำให้ลำบาก คือ เมื่อหยุดไม่ทำอะไรก็ให้โทษ คือ
เมื่อมีเหตุการณ์อะไรขึ้นในดินแดนเหล่านั้นบางแห่ง เราก็ถูกพาลพาไปให้รับผิดชอบ ต้องเสีย
เงินค่าปรับ ค่าทำขวัญเรื่อย ๆ มาแล้ว บางครั้งเคยพาทำให้เป็นเรื่องใหญ่ ๆ ความมาถึงจะ
เป็นอันตราย ถึงอย่างนั้นเราก็ยังรักดินแดนเหล่านั้นอยู่ อดทนเอาจนถึง พ.ศ. 2449 -
เป็นที่สุด จึงปรึกษาพร้อมกันว่า เมืองชายแดนเหล่านั้นเป็นโรคเนื้อร้าย ทำให้ป่วยไข้อยู่
เสมอ และอาจเป็นเชื้อมาถึงอวัยวะอื่นในก็ได้ เราจึงจำเป็นต้องสติใจยอมรับพินิจพิจารณา
หาประโยชน์ชดเชยให้ได้มากที่สุด และด้วยรักนทศสกลใจอย่างยิ่งที่เหตุการณ์รุมกันให้เรา
ต้องยอมตัดเนื้อร้ายให้ความรันทศสกลใจ แต่เมื่อเราตั้งใจทำได้แล้ว ปรากฏว่าได้ผลดีที่
เราสามารถปกครองดินแดนที่เป็นเนื้อดีได้ดีเรียบร้อย เป็นปึกแผ่นได้จนทุกวันนี้....."(5)

จากบันทึกของพระยามหาอำมาตยาธิบดีดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ประเทศไทยใน
ขณะนั้นอยู่ในสภาพที่เดือดร้อนทั้งขึ้นทั้งล่อง มีแต่ทางจะเสียหายและร้อนใจอยู่ตลอดเวลา

(5) พระยามหาอำมาตยาธิบดี, "เรื่องมหาดไทย" (อนุสรณ์เนื่องในงานฉลองวันทีระ
ลือสถาปนากกระทรวงมหาดไทยครบรอบ 60 ปีปฏิทิน 2435 - 2495) พระนคร
โรงพิมพ์พระจันทร์ พ.ศ. 2496 หน้า 134 - 136

ในที่สุดการเจรจาเกี่ยวกับดินแดนรัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปลิส ก็เป็นอันยุติโดยประเทศไทยต้องสูญเสียดินแดนดังกล่าวให้แก่อังกฤษ

สัญญาามอบดินแดน 4 รัฐมาลัย ให้แก่อังกฤษนี้ไ้ลงนามกัน ณ กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ.2452 (ค.ศ. 1909) ระหว่างพระเจ้าอนงยาเชอกรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการ ผู้แทนรัฐบาลไทยฝ่ายหนึ่ง กับมิสเตอร์ราฟล์ แปรยิด ผู้แทนอังกฤษอีกฝ่ายหนึ่ง โดยมีสาระสำคัญว่า

".....รัฐบาลไทยยอมโอนอำนาจในการปกครองดูแลเห็นของรัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี ปลิส และเกาะใกล้เคียงให้แก่อังกฤษ ฝ่ายอังกฤษยอมยกเลิกสิทธิสถาปนากองอาชญาเขตและอำนาจศาลกงสุลในประเทศไทย โดยตกลงให้คนในบังคับอังกฤษทั้งที่เป็นฝรั่งและชาวอาเซียซึ่งขึ้นทะเบียนเป็นคนในบังคับอังกฤษไว้ก่อนหน้าวันลงนามในสนธิสัญญานับนี้ขึ้นศาล กติกาประเทศจนกว่าจะได้ประกาศและใช้ประมวลกฎหมายอาญา กฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ กฎหมายวิธีพิจารณา และธรรมนูญศาลครบถ้วนบริบูรณ์แล้ว จึงให้ขึ้นศาลไทยธรรมดา ส่วนคนในบังคับอังกฤษทั้งชาวยุโรปและอาเซียซึ่งจะได้จดทะเบียนต่อไปนั้น ให้ขึ้นศาลไทยธรรมดา แต่มีบังคับไว้ด้วยว่า ในกรณีที่คนอังกฤษโดยกำเนิดแปลงชาติเป็นภูมิกวามให้มีที่ปรึกษาชาวโรปนั้งพิจารณา ในฐานะเป็นผู้พิพากษาค่วย คนในบังคับอังกฤษมีสิทธิและหน้าที่เสมอภาคกับคนไทย รวมทั้งการถือกรรมสิทธิ์ที่ดินด้วย แต่ไม่ต้องรับราชการทหาร...."(6)

สนธิสัญญานับนี้ได้แลกเปลี่ยนสัตยาบัน ณ กรุงลอนดอนเมื่อวันที่ 9 กรกฎาคม พ.ศ.2452 (ค.ศ.1909) และพิธีมอบดินแดนรัฐกลันตัน ตรังกานู ไทรบุรี และปลิส ได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

"..... รัฐกลันตัน กระทรวงมหาดไทยได้มีสารตราพระราชสีห์แจ้งให้พระยาพิพิธภักดี (สุดคำนโมหมักที่ 4) ทราบถึงความจำเป็นที่ต้องมอบดินแดนให้กับอังกฤษ และได้ส่งพระพิไสยสุนทรการ เป็นข้าหลวงไทยผู้เชิญสารตราไปมอบแก่พระยากลันตัน และมีสเตอร์เกอร์แฮมที่ปรึกษาประจำกลันตัน เป็นผู้มอบเมืองกลันตันแก่มิสเตอร์ เมย์สัน ผู้รับมอบ และมอบกันเสร็จแต่วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ.2452 (ค.ศ.1909)

รัฐตรังกานู กระทรวงมหาดไทย ได้มีสารตราพระราชสีห์แจ้งให้พระยาตรังกานู (พระยาพิชัยภูเบนทร์ ฑนุกุโชนาอารมิติน) ทราบความจำเป็นที่ต้องมอบโอนดินแดนให้

(6) กฎหมายรัชกาลที่ 5 , ร.ศ.128 , พระนคร, โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ ร.ศ.128
หน้า 76 - 92

แก่อังกฤษทั้งนี้ได้แต่งตั้งข้าหลวงฝ่ายไทย คือ พระยาประชาภิจักรจักร์ (ซุม โอสถานนท์) เมื่อสมัยยังเป็นพระราชินีจ้าย ไปหาพระยาตรังگانู และทำพิธีมอบเมืองตรังگانูให้แก่มีสเตอร์คอนแล ข้าหลวงอังกฤษซึ่งเป็นผู้รับมอบ และได้มอบกันเสร็จแต่วันที่ 14 กรกฎาคม พ.ศ.2452 (ค.ศ.1909)

รัฐไทรบุรี (รัฐเคดาห์) กระทรวงมหาดไทย ได้มีสารตราพระราชสีห์แจ้งให้เจ้าพระยาฤทธิสงครามราชภักดีศรีสุคตคามหมัด (ตงกุกอับดุลฮามิต) เจ้าพระยาไทรบุรีและสำเร็จราชการ เมืองไทรบุรี เมืองปลิส เมืองสกล ทราบความจำเป็นที่ตองอินกินแคนให้แก่อังกฤษและแต่งตั้งให้พระวิเศษภักดี ปลัดมณฑลนครศรีธรรมราชเป็นผู้ไปมอบเมืองไทรบุรีให้แก่อังกฤษอีกต่อหนึ่ง การมอบโอนได้มอบเสร็จสิ้นแต่วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ.2452 จึงสำเนาหนังสือสำคัญการโอนดังนี้

ฉัน วอลเตอร์ เอมส์ แฟรงกลิน วิลเลียมสัน ผู้ซึ่งได้รับอำนาจโดยถูกต้องและเป็นผู้แทนรัฐบาลแห่งพระบาทสมเด็จพระเจ้ากรุงไทย ขอโอนเป็นทางการ ณ ที่นี้ ต่อ วิลเลียม ยอร์ชแมกสเวลล์ ผู้แทนรัฐบาลแห่งสมเด็จพระเจ้ากรุงบริเตน บรรดาสิทธิอธิปไตย สิทธิในการป้องกันสิทธิในการปกครอง และสิทธิในการบังคับบัญชา ซึ่งรัฐบาลแห่งสมเด็จพระเจ้ากรุงไทยเคยมีได้อยู่เหนือรัฐเคดาห์ และบรรดาเกาะที่ใกล้เคียง เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดในข้อ 1 แห่งสนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับบริเตนใหญ่ ลงวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ.2452 (ค.ศ.1909)

ทำ ณ บาลี่บาซาร์ อาลอสการ์ เคดาห์
วันที่ 15 เดือนกรกฎาคม ค.ศ. หึ่งพันเก้าร้อยกับเก้า
(ลงชื่อ) คับบลิว ยอร์ช แมกสเวลล์

รัฐปลิส กระทรวงมหาดไทย ได้มีสารตราพระราชสีห์แจ้งให้เจ้าพระยาไทรบุรีทราบความจำเป็นที่ตองอินกินแคนให้แก่อังกฤษ และได้แต่งตั้งให้พระวิเศษภักดี ปลัดมณฑลนครศรีธรรมราชเป็นผู้เชิญสารตราไปมอบเจ้าพระยาไทรบุรีเป็นเฉพาะฉบับหนึ่ง และมอบแก่มีสเตอร์กุก ที่ปรึกษาประจำรัฐปลิส เป็นผู้มอบเมืองปลิสให้แก่มีสเตอร์ยอร์ช แมกสเวลล์ ซึ่งฝ่ายอังกฤษแต่งตั้งมารับมอบเมืองไทรบุรีและเมืองปลิสเสร็จแต่วันที่ 15 กรกฎาคม พ.ศ. 2452 (ค.ศ.1909) แล้วควรวาดเกี่ยวกับเมืองไทรบุรี....."(7)

(7) พระยารัตนภักดี , เรื่องดินแดนไทยในแหลมทอง (มลายู) พระนคร , โรงพิมพ์แสงสว่าง พ.ศ. 2508 หน้า 52 - 71

ฉะนั้น รัฐทั้ง 4 จึงตกอยู่ในอำนาจการปกครองของอังกฤษ โดยสมบูรณ์แต่นั้นมา การสูญเสียดินแดนในครั้งนั้นก่อให้เกิดความรู้สึกนึกคิดไปต่าง ๆ นา ๆ ในหมู่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับดินแดนเหล่านั้น

ชาวอังกฤษทั้งหลายในเสตรทเซตเติลเมนต์ (Straits Settlement) ตลอดจนผู้อยู่ในบังคับของอังกฤษ ต่างพากันต้อนรับข่าวการได้ดินแดนรัฐมาลัยทั้ง 4 ด้วยความปิติยินดี เพราะเป็นสิ่งที่เขาเหล่านั้นปรารถนามาช้านานแล้ว

พระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง พระปิยะมหาราชทรงโทมัส เป็นอย่างยิ่งในการที่จำต้องสละดินแดนทั้ง 4 รัฐ เพื่อสวัสดิภาพของราชอาณาจักรส่วนใหญ่ พระองค์ทรงปรารถนาว่า

".....ในเมืองเราเองอาจจะคิดเห็นว่าฉันอยู่นานมาได้ด้วยการยอมลดตัวเสียดลงไปทุกที โลกนี้ก็จะเห็นว่าเมืองไทยมีแต่เวลาจะยุบลงไป ทำให้ฉันเศร้าหมองเหี่ยวแห้งไปเป็นอันมาก....."(8)

ประชาชนชาวไทยทั่วประเทศได้รับทราบข่าวการสูญเสียดินแดนรัฐลันตัน ทรัังกานู ไทรบุรี และปลิส ให้แก่อังกฤษด้วยความโศรกเศร้า มีความรู้สึกเหมือนเช่นผู้อ่อนแอ ถูกผู้ที่แข็งแรงกว่าข่มเหงเอา โดยที่เราไม่มีหนทางจะต่อสู้ได้เลย เขาประสงค์อย่างไรเราก็ต้องจำยอมอังกฤษได้สร้างเงื่อนไขต่าง ๆ ถูกมัดเราเป็นเปราะ ๆ และในที่สุดเราก็ต้องยอมสูญเสียดินแดนเป็นสิ่งแลกเปลี่ยน หรือสังเวทความต้องการของชาติมหาอำนาจในขณะนั้น เพื่อขจัดข้อขัดข้องที่อังกฤษสร้างขึ้นเป็นเครื่องพันนาการเราไว้นั่นเอง

ความรู้สึกของเจ้าผู้ครองรัฐทั้ง 4 นั้น ต่างรู้สึกไม่พอใจและไม่เต็มใจจะอยู่ภายใต้ความอารักขาของอังกฤษทั้งสิ้น ความรู้สึกเหล่านี้ เจ้าผู้ครองรัฐบางคนได้แสดงออกให้เห็นอย่างเด่นชัด เมื่อได้ทราบข่าวดังเช่น "..... พระยาเมืองลันตันคนที่ 17 ทางมลายู เรียกกันว่า สุดตานโมหมักที่ 4 ซึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็น พระยาพิพิธภักดีศรีสุลต่านหมักรัตนานูชิตสิทธิสุนทรบวรวิวังษา ได้ทราบข่าวหนังสือพิมพ์ในเมืองสิงคโปร์ ลงข่าวว่ารัฐบาลสยามกับรัฐบาลอังกฤษ ได้ทำสัญญาตกลงกันให้เมืองไทรบุรี ลันตัน ทรัังกานู ไปอยู่ในบังคับอังกฤษ พระยาพิพิธไม่เชื่อตามหนังสือพิมพ์นั้น และมีความเศร้า โศรกยิ่งนัก จึงได้จัดให้หลวงราชา

(8) ทรงสารการ และนรกิจ กนิษสุต , ประวัติและการปกครองของ 4 รัฐในมาลัย พระนคร , โรงพิมพ์พานิชกุลผล พ.ศ.2486 หน้า 5

นมุติกับวันปลายา ถือใบบอกเข้ามากรุงเทพฯ ฯ กราบบังคมทูลพระกรุณาขอให้ทรงชุบเลี้ยงให้เหมือนดังแต่ก่อน พระยาพิพิธและศรีตะวัน กรมการไม่คิดเอาใจออกห่างแต่อย่างใดอย่างหนึ่ง"(9)

สำหรับเจ้าพระยาไทรบุรี ตลอดจนข้าราชการสำนักของพระองค์ต่างพากันคัดค้าน การโอนดินแดนครั้งนี้อย่างรุนแรง เจ้าพระยาไทรบุรี ถึงกับกล่าวกับ เซอร์ยอร์ช แมกซ์เวลล์ (Sir George Maxwell) ที่ปรึกษาของอังกฤษคนแรกประจำไทรบุรี แสดงความเจ็บช้ำน้ำใจที่ได้รับการปฏิบัติเสมือนสินค้าจากรัฐบาลไทยว่า.-

".....ประเทศของฉัน และพลเมืองของฉัน ได้ถูกขายเช่นเดียวกับที่เขาขายวัวควาย ฉันอาจยกโทษให้แก่ผู้ซื้อซึ่งไม่มีข้อผูกพันอะไรกับฉัน แต่ฉันไม่อาจยกโทษให้แก่ผู้ขายได้"(10)

ความรู้สึกรำคาญของเจ้าเมืองไทรบุรี ปรากฏเห็นเด่นชัดในสนธิสัญญาที่ได้ทำกับอังกฤษ เมื่อปี พ.ศ. 2466 (ค.ศ.1923) โดยเขาได้ขอให้เพิ่มเติมข้อความลงไปในมาตราที่ 3 ของสนธิสัญญาว่า ".....สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแห่งกรุงอังกฤษ จะไม่โอนหรือตลอดอนสิทธิความเป็นเจ้าประเทศราชเหนือเมืองไทรบุรี ให้แก่มหาอำนาจอื่น โดยปราศจากความยินยอมพร้อมใจเป็นลายลักษณ์อักษรของสุลต่านในสภา....."(11)

(9) พระยารัตนภักดิ์, Op. cit., หน้า 51

(10) The Straits Times, May 16 , 1957 . Sir G.Maxwell wrote a letter to the editor of Straits Time recalling the words of the Sultan of Kedah to him in 1909 when Kedah was transferred from Siam to Great Britain "My Country and my people have been sold as one sells a bullock. I can forgive the buyer, who had no obligation to me, but I can not forgive the seller"

(11) THE COLONIAL PROBLEM. a Report by a Study Group of Member of the Royal Institute of International affairs, "His - Britannie, Majesty, will not transfer or other wise dispose of his rights of Sovereignty over Kedah to other power without the written consent of His Highnes the Sultan in Council"

ความรู้ลึกของบุคคลต่าง ๆ ที่ปรากฏดังกล่าวเป็นความรู้ลึกที่ไศรภเสวีและ
เสียใจในการสูญเสียดินแดนอย่างมากมาย แต่อย่างไรก็ตามการสูญเสียดินแดนเหล่านี้ ก็ยัง
เป็นผลคืออยู่บ้าง เกี่ยวกับการยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของอังกฤษที่มีอยู่ในดินแดนของ
ไทย ซึ่งจะเห็นได้ว่า

".....นับแต่ไปชาวไทยทุกคนจะได้หลุดพ้นจากความอยุติธรรม และความไม่เสมอ
ภาคทางการตัดสินคดี ซึ่งมีคนในบังคับอังกฤษเป็นคู่ความ โดยไม่มีศาลกงสุลของชาตินั้นมา
คอยควบคุมอีก สิทธิอำนาจทางการศาลของไทยนับวันแต่จะเพิ่มพูนขึ้น เมื่อมีการจัดสร้างและ
แก้ไขประมวลกฎหมายต่าง ๆ ให้เข้าสู่แนวที่ทันสมัย ต่อจากนั้นไทยก็สามารถจะปลดเปลื้อง
สิทธิสภาพนอกอาณาเขตให้หมดสิ้นไปจากผืนแผ่นดินไทย ได้โดยสมบูรณ์ในปี พ.ศ.2481
(ค.ศ.1938)"(12)

กล่าวโดยสรุป สนธิสัญญาฉบับปี พ.ศ.2452 (ค.ศ.1909) ระหว่างไทยกับ
อังกฤษนี้ แม้ว่าประโยชน์ที่ไทยจะได้รับ เมื่อเปรียบเทียบกับอีกฝ่ายหนึ่งจะมีปริมาณน้อยกว่า
แต่เมื่อคำนึงถึงเอกราชและอธิปไตยซึ่งจะเป็นของชาติไทยโดยสมบูรณ์ การสูญเสียเมืองขึ้น
ทั้ง 4 ในแหลมมลายู ก็ดูประจักษ์ของเล็กน้อย เมื่อเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ส่วนใหญ่ คือ
เกียรติภูมิและความมั่นคงของประเทศชาติ ซึ่งเป็นสิ่งที่ชาวไทยผู้รักชาติทุกคนพึงหวงแหนและ
ถนอมรักษาไว้ยิ่งกว่าสิ่งอื่นใด นอกจากนั้นสนธิสัญญาฉบับ พ.ศ.2452 ยังเป็นการยุติความ
ทะเลาะหะยานของอังกฤษในดินแดนส่วนนี้ของโลกลงโดยสิ้นเชิง นับจากนั้นเป็นต้นมา รัฐบาล
ไทยก็หมดภาระกิจที่จะต้องคอยกังวลดูแลป้องกัน มิให้มหาอำนาจต่างชาติซึ่งล้วนแต่คอยจ้อง
แสวงหาผลประโยชน์ในแหลมมลายู เข้าแทรกแซงดินแดนส่วนนั้นอีก.

(12) ทรงศรี อัจจอรุณ , การแก้ไขสนธิสัญญาว่าด้วยสิทธิสภาพนอกอาณาเขตกับประเทศ
มหาอำนาจในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว , (วิทยานิพนธ์
มหาบัณฑิต , รุพาลงกรณมหาวิทยาลัย , โรเนียว 2502) หน้า 251

BRITISH MALAYA

SCALE MILES

 CROWN COLONIES

 FEDERATED STATES

 UNFEDERATED STATES
ARE LEFT BLANK.

1111...